

АРКАДІЙ ГАЙДАР



КАЗКА  
ПРО ХЛОПЧИША-  
КИБАЛЬЧИША

P2  
Г14



Г 70802-205  
М206(04)-79 66-80 4803010102

— Розкажи, Натко, казку,—попросила синьоока дівчинка й винувато всміхнулася.

— Казку? — замислилась Натка.— Я щось і не знаю казок. Або стривайте... Я розповім вам Альчину казку. Можна? — спитала вона настороженого Альку.

— Можна,— дозволив Алька, згорда поглядаючи на принишких жовтєнят.

— Я розповім Альчину казку своїми словами. А коли я що-небудь забула або скажу не так, то нехай він мене поправить. Тож слухайте!

В ті далекі-далекі роки, коли тільки-но відгриміла по всій країні війна, жив собі, був собі Хлопчиш-Кибальчиш.

У той час далеко прогнала Червона Армія біле військо проклятих буржуяків, і тихо стало на тих широких ланах, на зелених лугах, де жита росли, де гречки цвіли, де серед густих садів та вишняків стояла хатинка, в якій жив Хлопчиш, на прізвисько Кибальчиш, та батько Хлопчишів, та старший брат Хлопчишів, а матері у них не було.

Батько працює – сіно косить. Брат працює – сіно возить. Та й сам Хлопчиш то батькові, то братові допомагає або просто з іншими хлопчишами вистрибує та бавиться.

Гоп!.. Гоп!.. Гарно! Не дзижчати кулі, не гехкають снаряди, не палають села. Не треба від куль на підлогу лягати, не треба від снарядів у погреби ховатись, не треба від пожеж до лісу тікати. Нічого буржуяк боятися! Нікому низько вклонятися! Живи та працюй – хороше життя!

От якось – було це надвечір – вийшов Хлопчиш-Кибальчиш на ганок. Дивиться він – небо ясне, вітер теплий, сонце на ніч за Чорні Гори сідає. І все б немов гаразд, та щось не гаразд. Вчувається Хлопчишеві, немовби що гуркотить чи то стукає. Здається Хлопчишеві, немовби пахне вітер не квітами з садів, не медами з лугів, а пахне вітер чи то димом з пожеж, чи то порохом од вибухів. Сказав він про це батькові, а батько втомлений прийшов.

– Що ти! – каже він Хлопчишеві. – То дальні грози гrimлять за Чорними Горами. То пастухи димні ба-



гаття розкладають за Синьою Рікою, череди пасуть та вечерю варять. Іди, Хлопчише, і спи спокійно.

Пішов Хлопчиш. Ліг спати. Та не спиться йому – ніяк не засне.

Раптом чує він на вулиці тупіт, біля вікон – стукіт. Глянув Хлопчиш-Кибальчиш, та й бачить він: стоїть біля вікна вершник. Кінь – вороний, шабля – бліскуча, папаха – сіра, а зірка – червона.

– Гей, уставайте! – крикнув вершник. – Прийшло лихо, звідки не ждали. Напав на нас із-за Чорних Гір проклятий буржуяка. Вже знову свищуть кулі, вже знову рвуться снаряди. Б'ються з буржуяками наші загони, і мчать гінці кликати на допомогу далеку Червону Армію.

Отак сказав ці тривожні слова червонозоряний вершник та й подався геть. А Хлопчишів батько підійшов до стіни, зняв гвинтівку, перекинув через плече торбу і начепив патронташ.

– Що ж, – каже він старшому синові, – я жито густо сіяв, видно, косити тобі чимало доведеться. Що ж, – каже він Хлопчишеві, – я життя круто прожив, і пожити за мене у спокої, видно, тобі, Хлопчише, припаде.

Отак мовив він, міцно поцілував Хлопчиша і пішов. А багато розціловуватись йому і ніколи було, бо тепер уже всім видно й чути було, як гудуть за лугами вибухи і горять за горами зорі від заграви димних пожеж...



— Так я розповідаю, Алько? — спитала Натка, озираючи принишких дітей.

— Так... так, Натко, — тихо відповів Алька і поклав свою руку на її засмагле плече.

— Так-от... День минає, два минає... Вийде Хлопчиш на ганок: ні... не видно ще Червоної Армії. Вилізе Хлопчиш на дах. Весь день з даху не зазить. Ні, не видно. Ліг він, як смеркло, спати. Аж раптом чує він на вулиці тупіт, у віконце — стукіт. Виглянув Хлопчиш: стоїть біля вікна той самий вершник. Тільки кінь схудлий та зморений, тільки шабля погнута, неблизкуча, тільки папаха прострілена, зірка розрубана, а голова зав'язана.



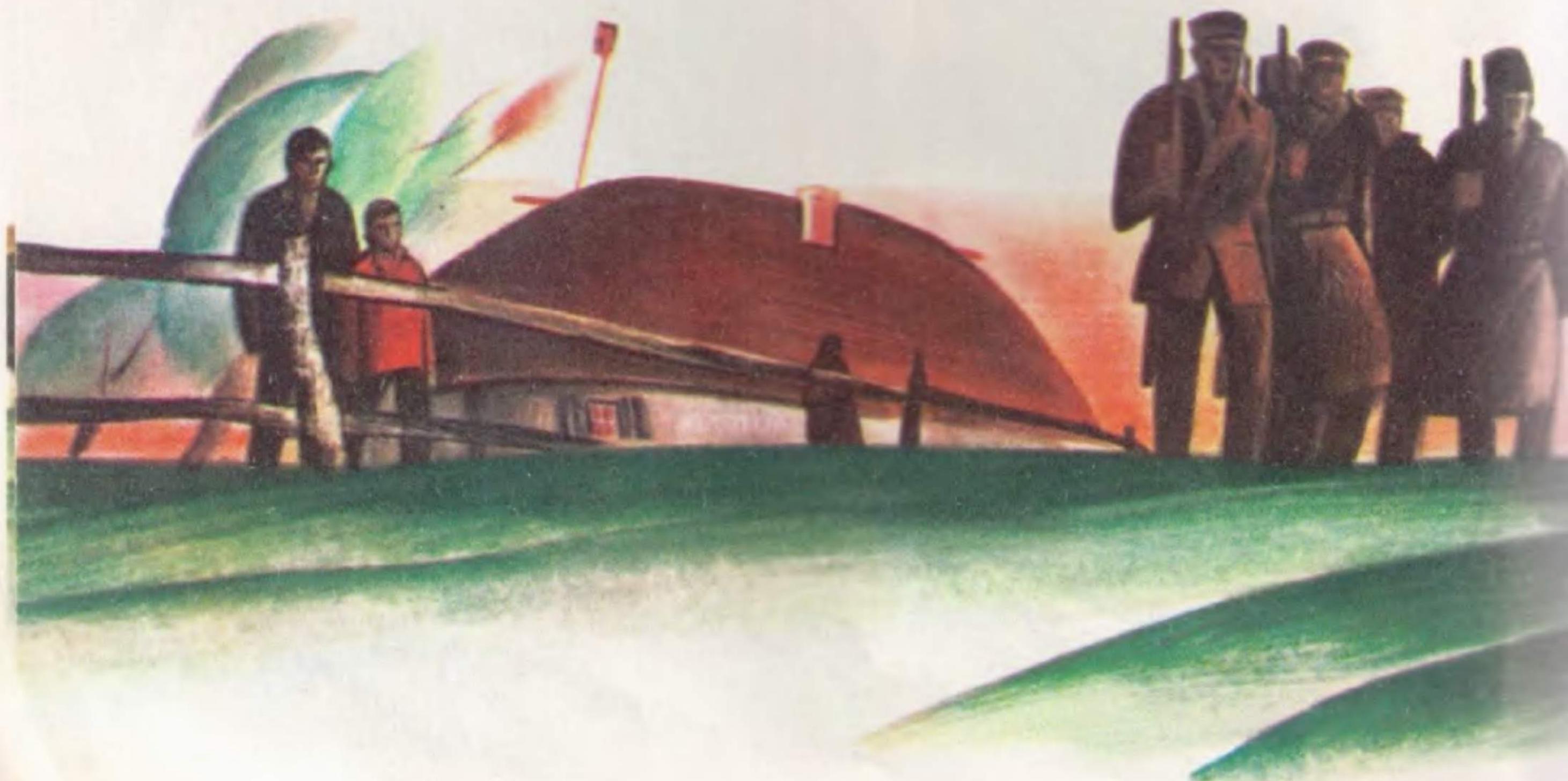


— Гей, уставайте! — гукнув вершник. — Було півлиха, а тепер зовсім лихо. Багато буржуяк, та мало наших. У полі кулі хмарами, по загонах снаряди тисячами. Гей, уставайте, давайте підмогу!

Устав тоді старший брат, сказав Хлопчишеві:

— Прощавай, Хлопчише... Зостанешся ти сам... Борщ у казані, хліб на столі, в криниці вода, а на в'язах голова... Живи, як зумієш, а мене не дожидайся.

День минає, два минає. Сидить Хлопчиш біля димаря на даху, і бачить Хлопчиш, що скаче здалека незнайомий вершник.





Доскаакав вершник до Хлопчиша, зіскочив з коня і каже:

— Дай мені, хороший Хлопчише, води напитись. Я три дні не пив, три ночі не спав, троє коней загнав. Довідалася Червона Армія про наше лихо. Засурмили сурмачі в усі сигнальні сурми. Забили барабанщики в усі гучні барабани. Розгорнули прапорноносці бойові прапори. Мчить і скаче на допомогу вся Червона Армія. Тільки б нам, Хлопчише, до завтрашньої ночі протриматись.





Зліз Хлопчиш із даху, приніс напитися. Напивсь гонець і поскакав далі.

От настає вечір, і ліг Хлопчиш спати. Але не спиться Хлопчишеві – ну який тут сон?

Раптом чує він на вулиці крохи, біля віконця – шурхіт. Глянув Хлопчиш і бачить: стоїть біля вікна той самий чоловік. Той, та не той: і коня нема – загинув кінь, і шаблі нема – зламалася шабля, і папахи нема – злетіла папаха, та й сам він стоїть – хитається.

– Гей, уставайте! – гукнув він востаннє. – і снаряди є, та стрільців побито. Й гвинтівки є, та бійців мало. і допомога близько, та сили немає. Гей, уставайте, хто ще зостався! Тільки б нам ніч простояти та день протриматись.







Глянув Хлопчиш-Кибальчиш на вулицю: безлюдна вулиця. Не грюкають віконниці, не риплять ворота – нікому вставати. І батьки пішли, і брати пішли – нікого не лишилося.

Тільки бачить Хлопчиш, що вийшов за ворота один старий дід столітній. Хотів дід гвинтівку підняти, та такий він старий, що й не піdnіме. Хотів дід шаблю начепити, та такий він кволий, що й не начепить. Сів тоді дід на призьбу, похнюпився та й заплакав...

– Так я розповідаю, Алько? – спитала Натка, щоб передихнути, і поглянула навколо.



Вже не тільки жовтенята слухали цю Альчину казку. Хтозна й коли присунулась нечутно вся піонерська Йоссьчина ланка. і навіть башкирка Еміне, що ледве-ледве розуміла по-російському, сиділа задумана й серйозна. Навіть пустун Владик, що лежав віддалік, удаючи, ніби він не слухає, насправді слухав, бо лежав тихо, ні з ким не розмовляючи і нікого не чіпаючи.

— Так, Натко, так... Навіть краще, ніж так,— відповів Алька, підсугаючись до неї ще ближче.

— Ну, от... Сів на призьбу дід, похнюпився та й заплакав.

Гірко тоді Хлопчишеві стало. Вискочив тоді Хлопчиш-Кибальчиш на вулицю і голосно-голосно гукнув:

— Гей же ви, хлопчиші, хлопчиші-товариші! Чи нам, хлопчишам, тільки в цурки грati та в скакалки скакati? і батьки пішли, і брати пішли. Чи нам, хлопчишам, сидіти-дожидатися, щоб буржуяки прийшли й забрали нас у своє проکляте буржуяцтво?

Як почули такі слова хлопчиші-товариші, як загукають вони на всі голоси! Хто в двері вибігає, хто у вікно вилазить, хто через тин стрибає.

Всі хочуть іти на підмогу. Тільки один Хлопчиш-Поганиш захотів іти в буржуяцтво. Але такий хитрий був той Поганиш, що нікому й слова він не сказав, а підсмикнув штани та й подався разом з усіма, немовби на підмогу.

Б'ються хлопчиші від темної ночі до ясного дня.



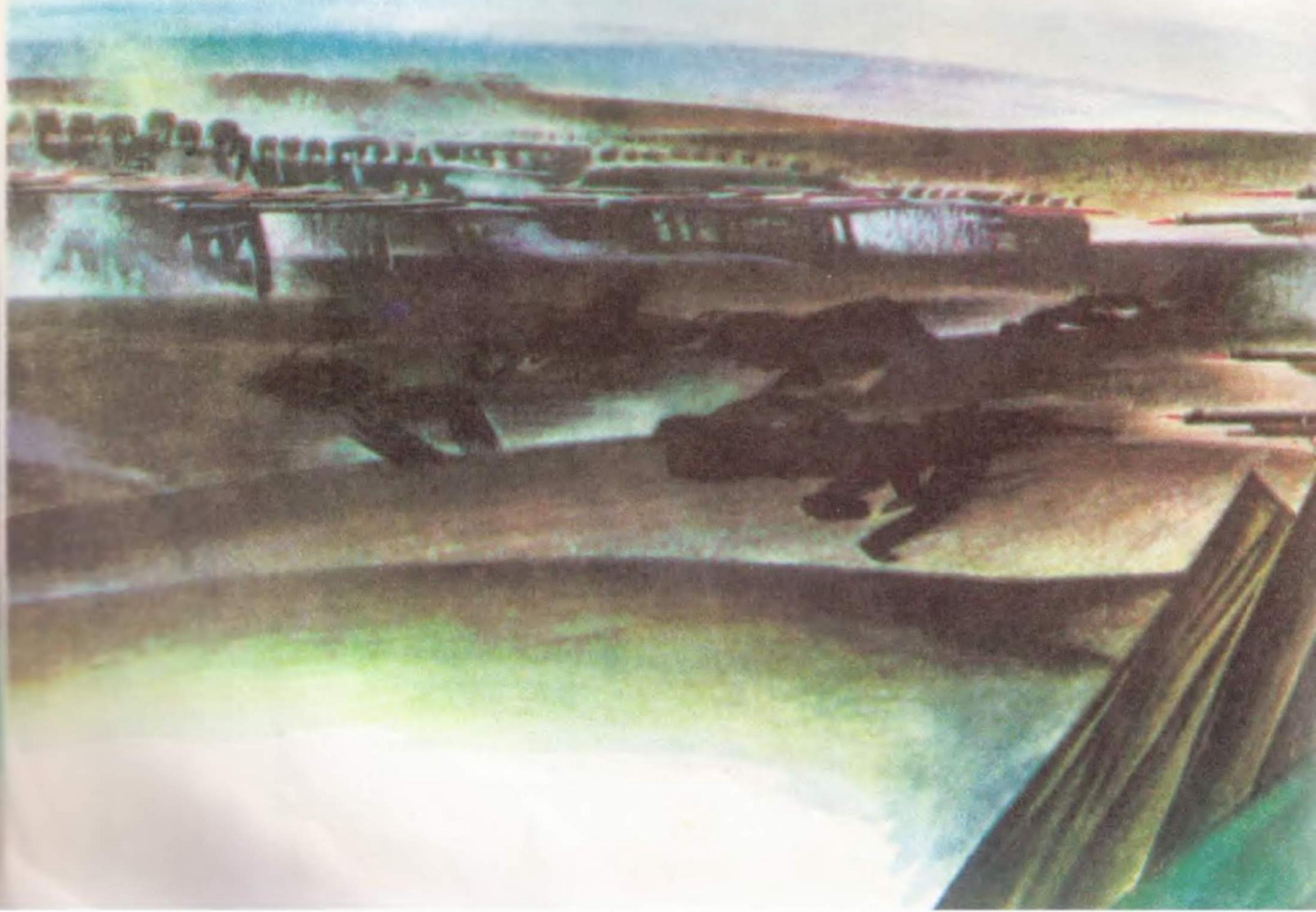
Лише один Поганиш не б'ється, а все ходить та роздивляється, як би це буржуякам допомогти. І бачить Поганиш, що лежить за пагорком купа ящиків, а сховані в тих ящиках чорні бомби, білі снаряди та жовті патрони. «Еге,— подумав Поганиш,— оцього мені й треба».

А в цей час питаеться Головний Буржуяка у своїх буржуяк:

— А що, буржуяки, здобули ви перемогу?

— Ні, Головний Буржуяко,— відповідають буржуяни,— ми батьків і братів розбили, і зовсім уже була б наша перемога, та примчав до них на підмогу Хлопчиш-Кибальчиш, і ніяк ми його не здолаєм.

Дуже здивувався і розгнівався тоді Головний Буржуяка, і закричав він грізним голосом:





— Хіба може таке бути, щоб не подолати Хлопчиша? Ех ви, нікчемні страхопахи-буржуяки! Як це ви не можете розбити такого малуватого! Скачіть швидше і не повертайтесь назад без перемоги.

От сидять буржуяки і міркують, що б їм такого зробити?

Аж раптом бачать: виповзає з-за кущів Хлопчиш-Поганиш і просто до них.





— Радійте! — кричить він їм. — Це все я, Поганиш, зробив. Я дров нарубав, я сіна наносив, і підпалив я всі ящики з чорними бомбами, з білими снарядами та з жовтими патронами. Ото зараз гуркне!

Зраділи тоді буржуяки, записали швиденько Хлопчиша-Поганиша в своє буржуяцтво і дали йому повну бочку варення та повен кошик печива.

Сидить Хлопчиш-Поганиш, наминає і радіє.

Раптом як вибухнуть запалені ящики! І так гуркнуло, немовби тисячі громів в однім місці ударили й тисячі блискавок з однієї хмари блиснули.

— Зрада! — гукнув Хлопчиш-Кибальчиш.

— Зрада! — гукнули всі його вірні хлопчиші.

Та тут з-за диму й вогню налетіла буржуяцька сила, і скрутила і схопила вона Хлопчиша-Кибальчиша.

Закували Хлопчиша у важкі кайдани, посадили у кам'яну вежу. І побігли питати: що ж накаже тепер Головний Буржуяка з полоненим Хлопчишем вчинити?

Довго думав Головний Буржуяка, а потім придумав і сказав:

— Ми знищимо цього Хлопчиша. Але нехай він спочатку розкаже нам усю Військову Таємницю. Ви йдіть, буржуяки, і спитайте у нього:

— Чому це, Хлопчише, билися з Червоною Армією Сорок Царів і Сорок Королів, билися, билися, та тільки самі розбилися?

— Чому це, Хлопчише, і всі тюрми переповнено,



і всі каторги набито, і всі жандарми на місцях, і все військо на ногах, а немає нам спокою ані ясного дня, ані темної ночі?

— Чому це, Хлопчише, проکлятий Кибальчише, і в моєму Високому Буржуяцтві, і в другому — Рівнинному Королівстві, і в третьому — Сніжному Царстві, і в четвертому — Жаркому Государстві в той самий день ранньої весни й той самий день пізньої осені різними мовами, але однакових пісень співають, у різних руках, але однакові прaporи несуть, однакові промови виголошують, одне думають і одне роблять?

Ви спітайте, буржуяки:

— Чи немає, Хлопчише, у Червоної Армії військового секрету? І хай він розкаже секрет.

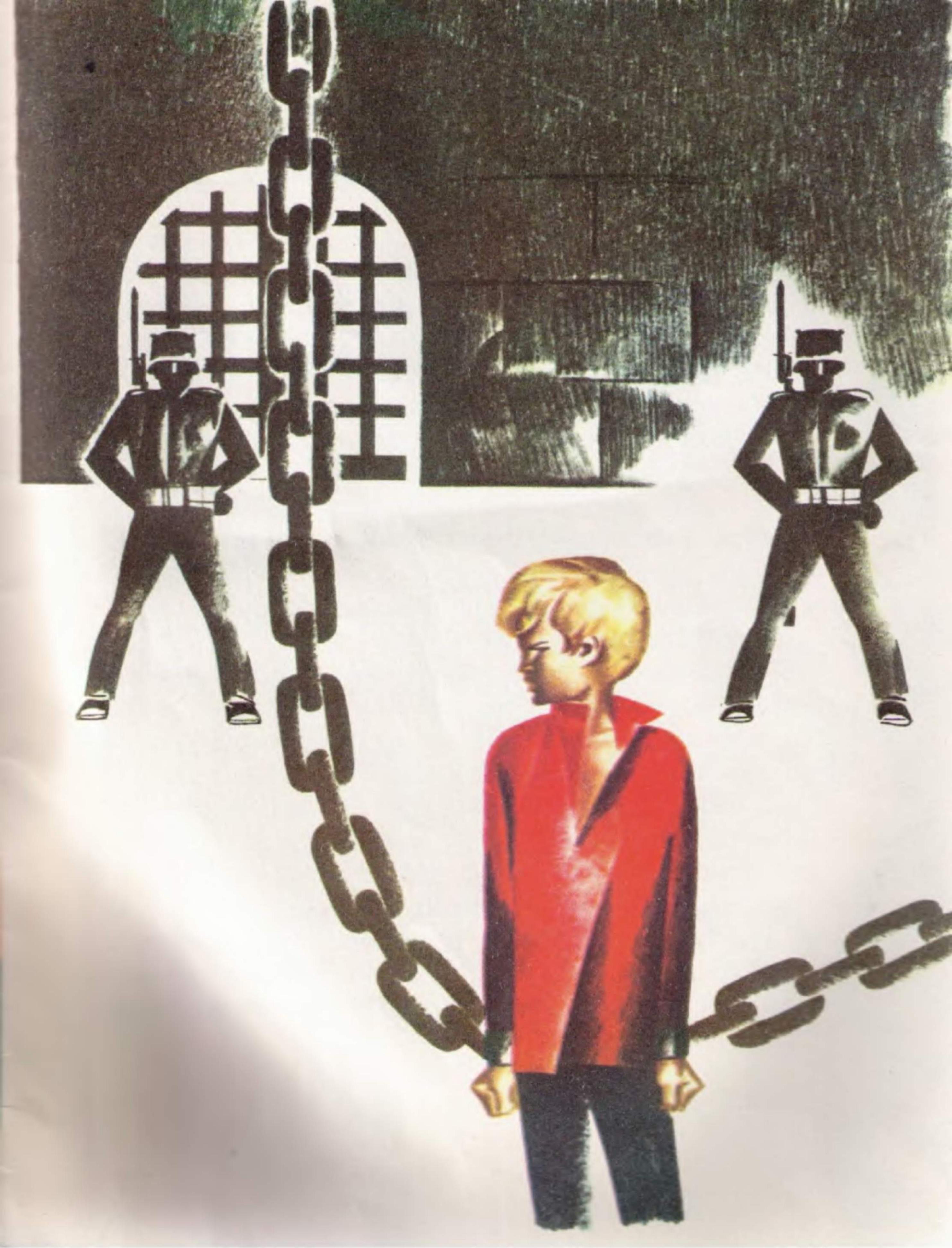
— Чи немає у наших робітників чужої допомоги? І хай він розкаже, звідки допомога.

— Чи немає, Хлопчише, потайного ходу з вашої країни до всіх інших країн, що у вас як гукнуть, то у нас відгукуються, як у вас заспівають, то в нас підхоплюють, що у вас скажуть, над тим у нас задумуються?

Пішли буржуяки, та скоро вернулись.

— Ні, Головний Буржуяко, не виказав Хлопчиш-Кибальчиш Військової Таємниці. Розсміявся він нам у вічі.

— Є, — каже він, — і могутній секрет у міцної Червоної Армії. І хоч коли б ви напали, не здобути вам перемоги.



— Є,— каже,— і незліченна допомога, і хоч би скільки ви до в'язниць кидали, все одно не перекидаєте, і не буде вам спокою ані ясного дня, ані темної ночі.

— Є,— каже,— і глибокі потайні ходи. Та хоч би скільки ви їх шукали, все одно не знайдете... А коли й знайдете, то не завалите, не закладете, не засиплете. А більше я вам, буржуякам, нічого не скажу, а самі ви, прокляті, і довіну не здогадаєтесь.

Насупився тоді Головний Буржуяка та й каже:

— Завдайте ж, буржуяки, цього потайного Хлопчика-Кибальчиша на найтяжчу Муку, яка тільки є на світі, і випитайте у нього Військову Таємницю, бо не буде нам ні життя, ні спокою без цієї важливої Таємниці.

Пішли буржуяки, а вернулись цього разу не скоро. Ідуть і головами хитають.

— Ні,— кажуть вони,— начальнику наш, Головний Буржуяко. Блідий стояв він, Хлопчиш, але гордий, і не виказав він нам Військової Таємниці, бо таке вже у нього незламне слово. А коли ми йшли, то опустився він додолу, припав вухом до важкого каменя холодної підлоги і, чи повіриш ти, о Головний Буржуяко, посміхнувся так, що здригнулись ми, буржуяки, і страшно нам стало, чи не почув він, як кроює таємними ходами наша неминуча загибель?..

— То не таємними... То Червона Армія скаче! — у захваті вигукнув, не втерпівші, жовтенятко Кара-



сиков. І він так войовничо змахнув рукою з уявною шаблею, що та дівчинка, яка ще недавно, підстрибуючи на одній нозі, безбоязно дражнила його «Карасець-пустунець», незадоволено поглянула на нього і про всякий випадок відсунулась трохи далі.

Тут Натка урвала розповідь, бо здалеку залунав сигнал на обід.

— Доказуй,—владно сказав Алька, сердито зазираючи їй в обличчя.

— Доказуй,—переконливо мовив розчервонілий Йоська.—Ми зате швиденько станем у шеренгу.

Натка оглянулась: ніхто з дітлахів не підводився. Вона побачила багато-багато дитячих голів — русявих, темних, каштанових, золотоволосих. Звідусіль на неї дивились очі — великі, карі, як у Альки, ясні, волошкові, як у тієї синьоокої, що попросила казку, вузькі, чорні, як у Еміне. І багато-багато інших очей — завжди веселих і пустотливих, а тепер замислених і серйозних.

— Гаразд, діти, я докажу.

...І стало нам страшно, Головний Буржуяко, чи не почув, бува, він, як кроکує таємними ходами наша неминуча загибель?

— Що то за країна? — скрикнув тоді здивований Головний Буржуяка.—Що ж то за така незбагненна країна, в якій навіть такі малюки знають Військову Таємницю і так міцно тримають своє незламне слово? Поспішайте ж, буржуяки, і вбийте того гордого Хлоп-

чиша. Заряджайте ж гармати, вихоплюйте шаблі, розгортайте наші буржуяцькі прапори, бо чую я, як сурмлять тривогу наші сигнальники й вимахують прапорами наші махальники. Видно, буде у нас зараз не легкий бій, а тяжка битва.

— і загинув Хлопчиш-Кибальчиш... — мовила Натка.

Після цих неподіваних слів лиць у жовтеняти Карасикова стало враз сумним, розгубленим, і він уже не вимахував рукою. Синьоока дівчинка насупилася, а веснянкувате Йосьчине обличчя стало злим, наче його щойно обдурили або скривдили. Діти засовалися, зашепотіли, і тільки Алька, що знав уже цю казку, сидів спокійно.

— Та... чи бачили ви, діти, бурю? — голосно запитала Натка, озираючи принишких дітей. — Отак само, як громи, загриміли й бойові гармати. Так само, як блискавки, забліскали вогненні вибухи. Так само, як вітри, ринули кінні загони і так само, як хмари, промайнули червоні прапори. Це так наступала Червона Армія.

А чи бачили ви грозові зливи сухого і палючого літа? Отак, як струмки, збігаючи з припорошених гір, зливалися в бурхливі, піняві потоки, так само за першого ж гуркоту війни завиравали в Гірському Буржуяцтві повстання, і відгукнулись тисячі гнівних голосів і з Рівнинного Королівства, і з Сніжного Царства, і з Жаркого Государства.

і втік переляканий, розбитий Головний Буржуяка, голосно прохлинаючи ту країну з її дивним народом, з її непереможною армією і з її нерозгаданою Військовою Таємницею.

А Хлопчиша-Кибальчиша поховали на зеленім пагорку поблизу Синьої Ріки. І поставили над могилою великий червоний прapor.



Пливуть пароплави – привіт Хлопчишеві!  
Пролітають льотчики – привіт Хлопчишеві!  
Пробіжать паровози – привіт Хлопчишеві!  
А пройдуть піонери – салют Хлопчишеві!  
Оце вам, діти, і вся казка.



Гайдар А. П.  
Казка про Хлопчиша-Нибалльчиша. Для дошкіл. віку. (Пер. з рос. Г. Г. Кулінича.  
Мал. В. Я. Савадова).— К.: Веселка, 1980 с. 32, іл.

Казка відомого російського радянського письменника Арнадія Гайдара про маленького героя Мальчиша-Нибалльчиша, який загинув за революцію, але дотримав свого слова й не виказав військової таємниці.

Г 70802-205  
М206(04)-79 66-80 4803010102

P2

Аркадий Петрович Гайдар  
**СКАЗКА О МАЛЬЧИШЕ-НИБАЛЬЧИШЕ**

Для дошкольного возраста  
(На украинском языке)

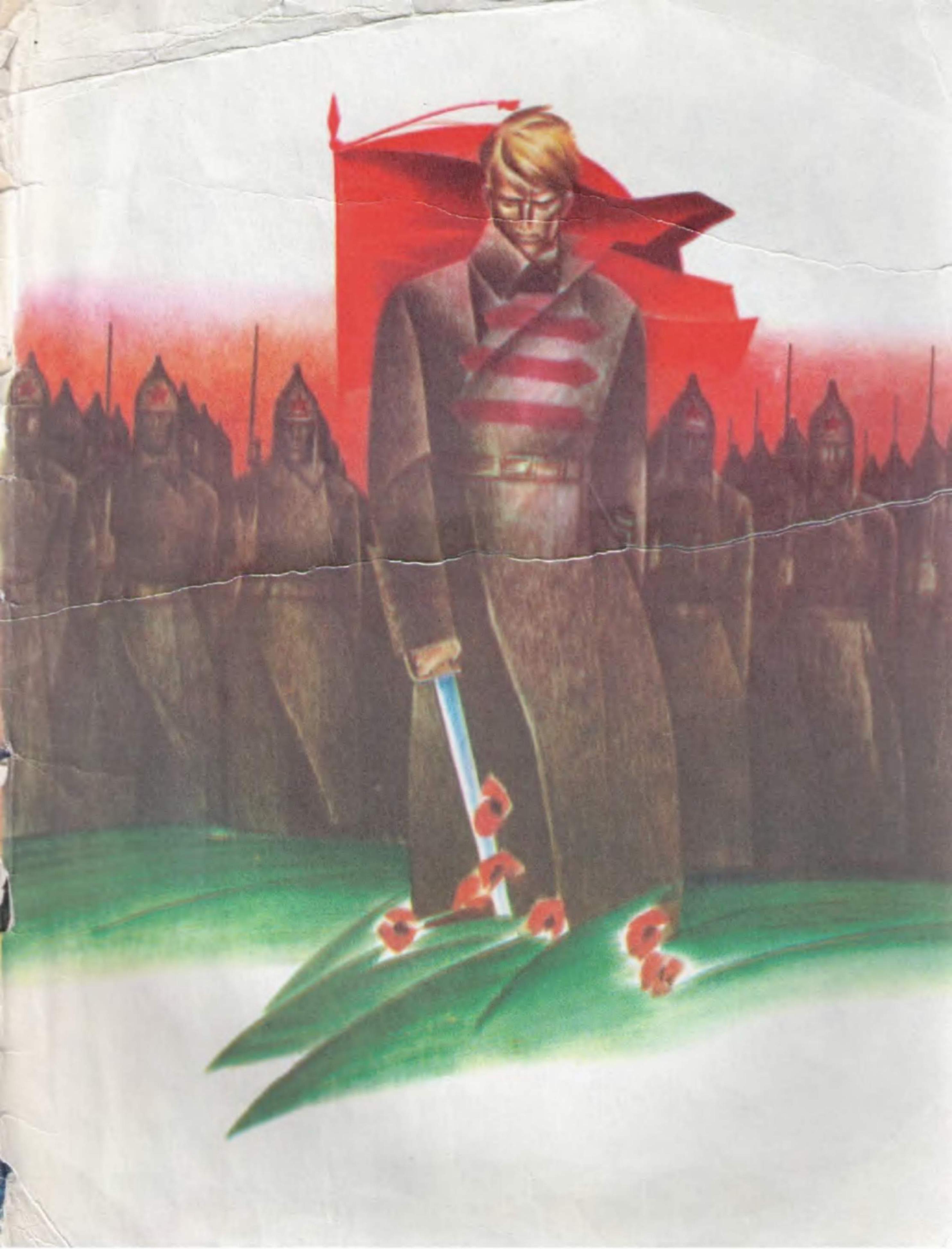
Перевод с русского  
Григория Григорьевича Куленича

Рисунки Владимира Еремовича Савадова  
Издательство «Веселка», Киев-4, Бассейная, 1/2

Редактор П. П. Засенко. Художний редактор Д. П. Присяжнюк  
Технический редактор Л. В. Маслова. Коректор В. В. Богаевский

Інформ. бланк № 1428

Здано на виробництво 13.04.79. Підписано до друку 06.07.79. Формат 84 × 108/16. Папір друк. № 1.  
Гарнітура анцидент-грофеск. Друк офсетний, Фіз. друк, арк. 2. Обл.-вид. арк. 3,43. Умовн. друк. арк. 3,36.  
Тираж 600 000. Зам. 9-1260. Ціна 30 коп. Видавництво «Веселка», Київ-4, Басейна, 1/2. Головне підприємство  
республіканського виробничого об'єднання «Поліграфніга» Держкомвидаву УРСР, Київ-57,  
вул. Довженка, 3.



30 к.



Переклад з російської  
ГРИГОРІЯ КУЛІНИЧА

Малюнки  
ВОЛОДИМИРА САВАДОВА